

Rapportage

Lezen op havo/vwo

STICHTING LEZEN

Colofon

Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
020-6230566
www.lezen.nl
info@lezen.nl

Auteurs

drs. Aart van Grootheest
drs. Vincent van Grinsven

Vormgeving cover

Lijn 1 Haarlem, Ramona Dales

Citeren als: Grootheest, A. van & Grinsven, V. van. (2016). *Rapportage lezen op havo.vwo*.
Amsterdam: Stichting Lezen

© 2016 Stichting Lezen, Amsterdam.

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Opzet en uitvoering van het onderzoek	2
	2.1 Methode van onderzoek.....	2
	2.2 Vragenlijst	2
	2.3 Rapportage.....	2
3	Resultaten	3
	3.1 Achtergrondkenmerken van de docenten.....	3
	3.2 Inhoud van het literatuuronderwijs.....	6
	3.3 Leesbevordering.....	12
4	Bijlage	18
	4.1 Responsverantwoording en weging	18
	4.2 Open antwoorden en toelichtingen.....	19

1 Inleiding

Stichting Lezen wil graag een beeld krijgen van hoe docenten Nederlands aandacht besteden aan het literatuuronderwijs en de leesbevordering op de havo en in het vwo. Om deze reden heeft DUO Onderwijsonderzoek een onderzoek uitgevoerd onder docenten Nederlands die lesgeven op de havo en/of het vwo.

In het onderzoek zijn de volgende onderwerpen aan de orde gekomen:

- De achtergrond van de docenten (geslacht, leeftijd, hoogst genoten opleiding, etc.).
- De activiteiten op het gebied van leesbevordering.
- De leesbevordering.

Deze rapportage bevat de resultaten van het onderzoek.

2 Opzet en uitvoering van het onderzoek

2.1 Methode van onderzoek

Het onderzoek is online uitgevoerd. Het onderzoek onder de docenten Nederlands uit het voortgezet onderwijs heeft als volgt plaatsgevonden:

- We hebben de docenten Nederlands een e-mail gezonden met een verzoek tot deelname aan het onderzoek. In deze e-mail hebben we een persoonlijke link verwerkt waarmee de docent de vragenlijst kon activeren.
- In de e-mail is benadrukt dat het onderzoek wordt gehouden onder docenten Nederlands die lesgeven op de havo, het vwo en/of het gymnasium. In de vragenlijst is hiervoor een aantal controlevragen opgenomen (zodat feitelijk alleen docenten Nederlands die lesgeven op de havo, het vwo en/of het gymnasium meedoen).
- De vragenlijst werd door de docenten Nederlands vervolgens online ingevuld.

Het veldwerk is uitgevoerd in de periode van 6 juni tot en met 24 juni 2016. Voor het onderzoek werd gebruik gemaakt van de Onderwijsdatabase Voortgezet Onderwijs van DUO Onderwijsonderzoek. Er is een netto-respons gerealiseerd van **n=307 docenten Nederlands die lesgeven op de havo, het vwo en/of het gymnasium**. Voor een uitgebreide verantwoording van de respons en de weging van de resultaten verwijzen we naar de bijlage van deze rapportage (zie paragraaf 4.1).

2.2 Vragenlijst

De vragenlijst voor het onderzoek is aangeleverd door Stichting Lezen. Deze vragen hebben we in overleg met Stichting Lezen (enigszins) bewerkt.

2.3 Rapportage

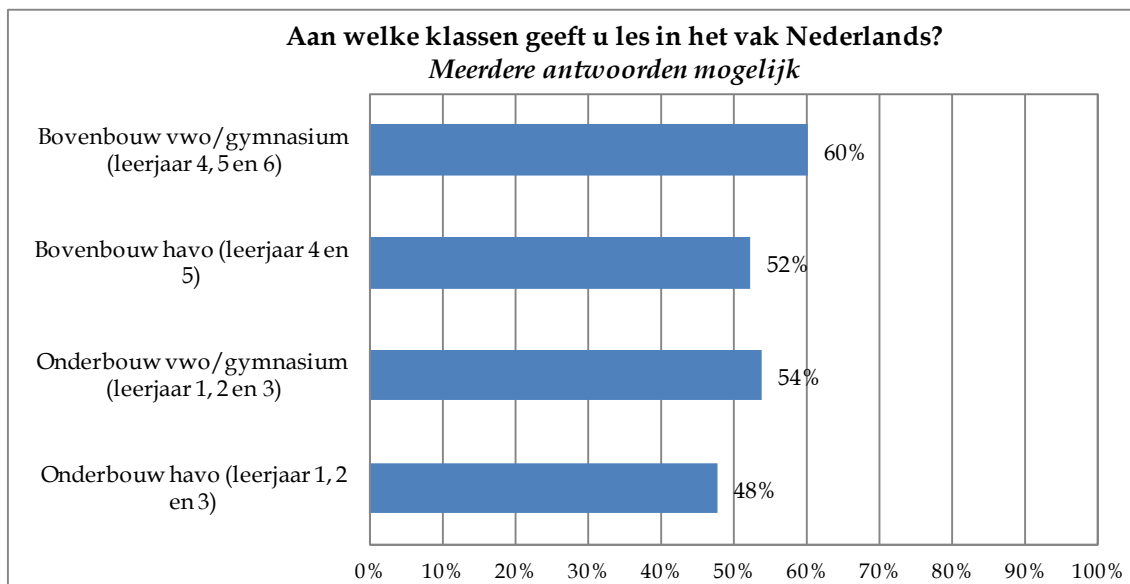
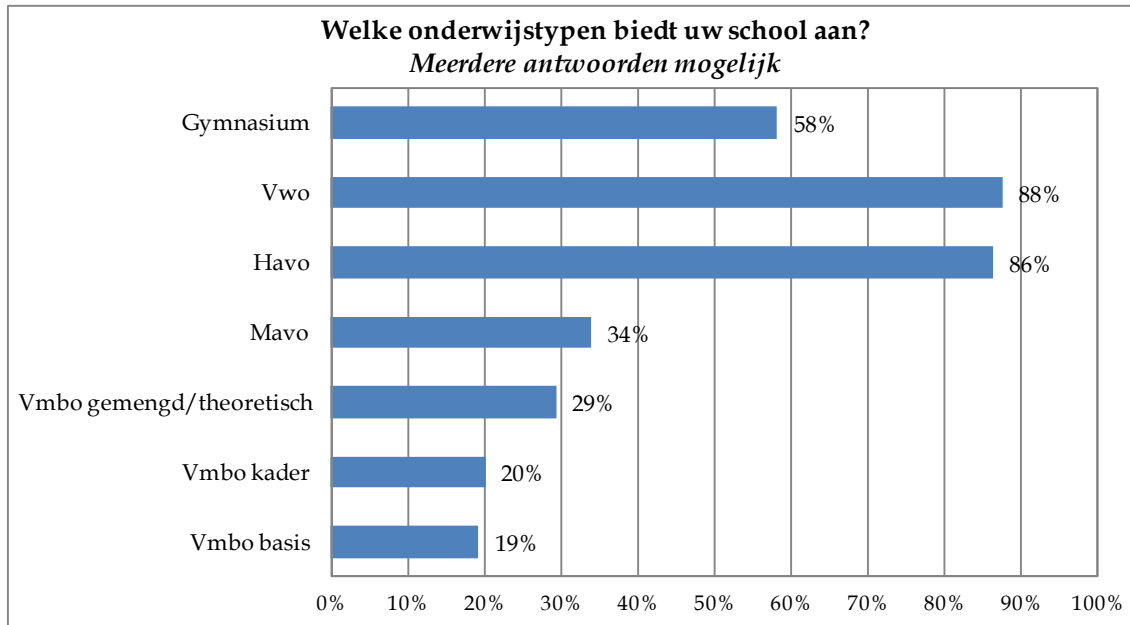
De resultaten geven we weer in grafieken. Bij het analyseren van de resultaten hebben wij gekeken in hoeverre de resultaten verschillen naar achtergrondkenmerken van de docent en van de school waarop ze lesgeven. Daar waar sprake is van significante verschillen is dit in de rapportage aangegeven. Opgemerkt dient te worden dat bij een aantal achtergrondkenmerken (het onderwijstype en de klassen waaraan docenten lesgeven) meerdere antwoorden mogelijk zijn waardoor het niet mogelijk is de docenten in één bepaalde categorie in te delen.

In de bijlage zijn de antwoorden op open vragen en de antwoorden bij de optie “anders, namelijk” opgenomen.

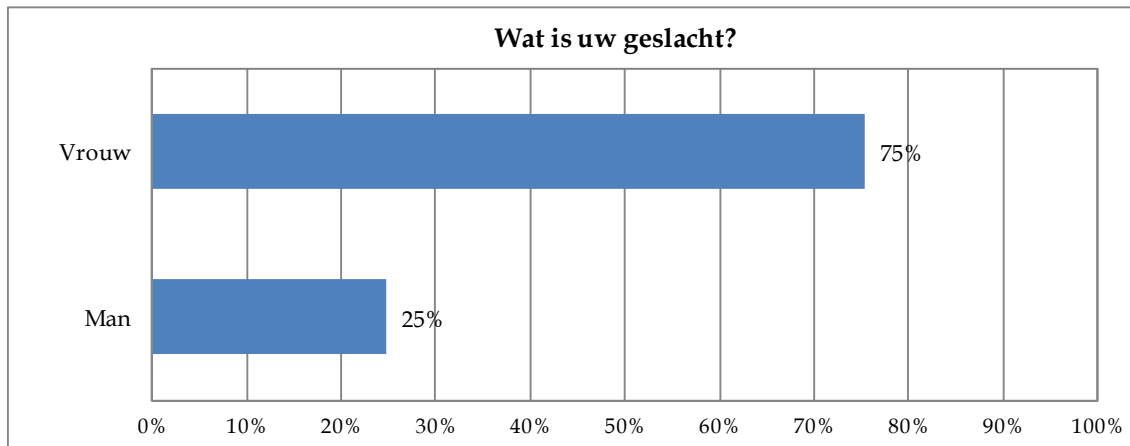
3 Resultaten

3.1 Achtergrondkenmerken van de docenten

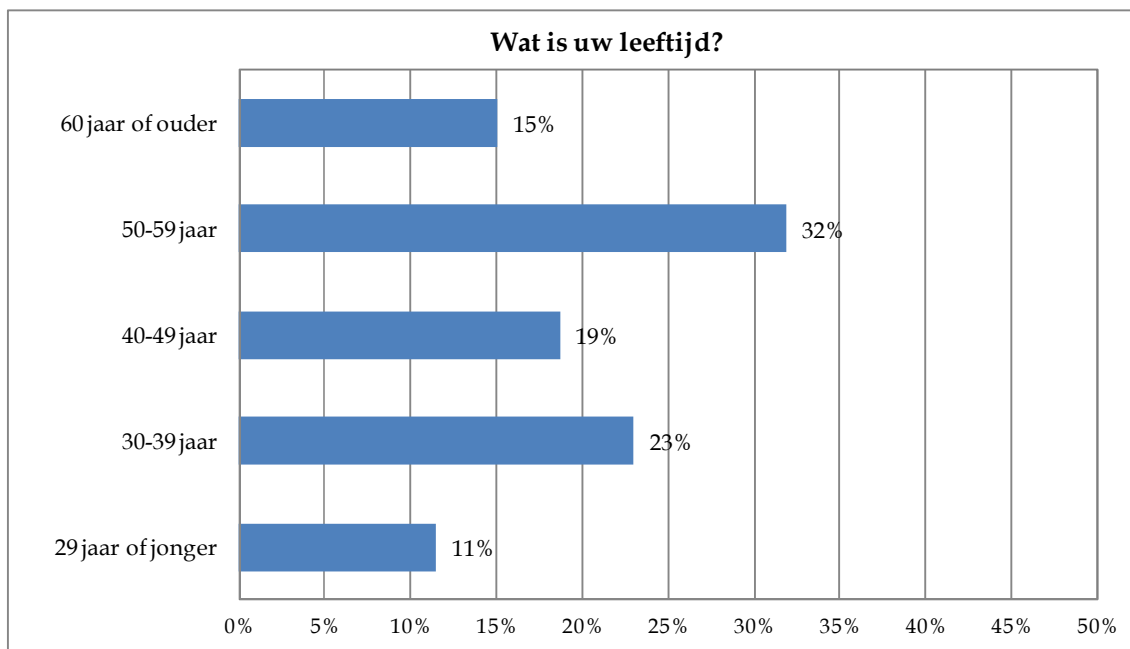
De volgende grafieken geven inzicht in de achtergrond van de docenten en de school waarop ze lesgeven.

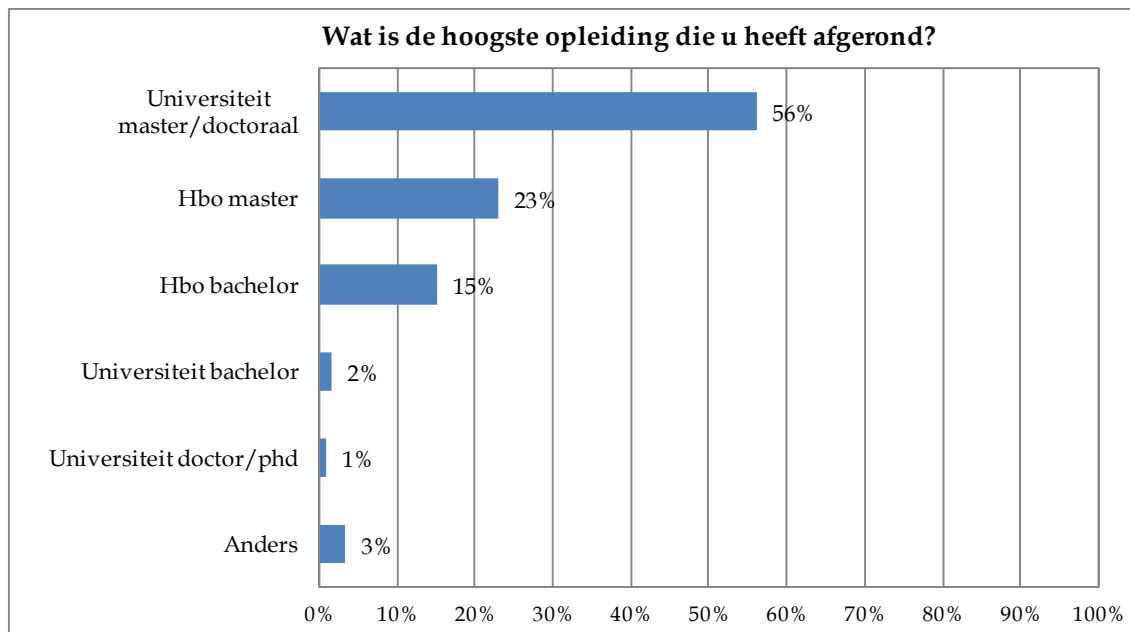
Driekwart van de docenten is vrouw.

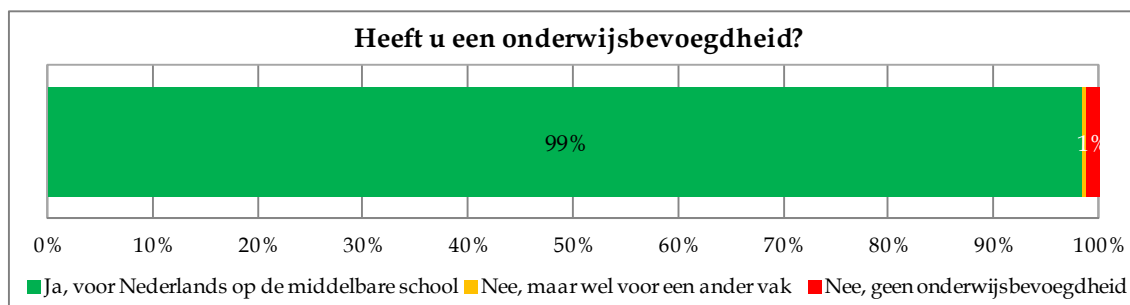
We hebben ook gevraagd naar de leeftijd van de docenten. Een derde van de docenten is tussen de 50 en 59 jaar. De gemiddelde leeftijd komt uit op 46 jaar.

We hebben gevraagd naar de opleiding van de docenten. Iets meer dan de helft van de docenten heeft een master/doctorale opleiding aan de universiteit behaald. Bijna een kwart heeft een Hbo master opleiding.

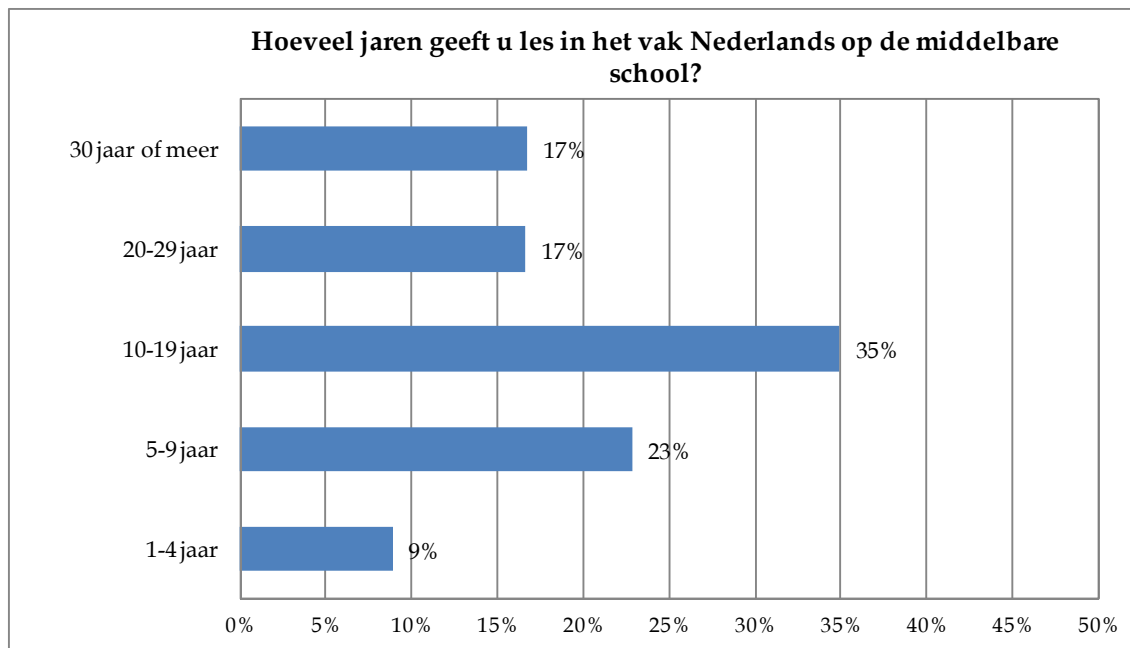

Vrijwel alle docenten (99%) hebben een onderwijsbevoegdheid voor het vak Nederlands op de middelbare school.

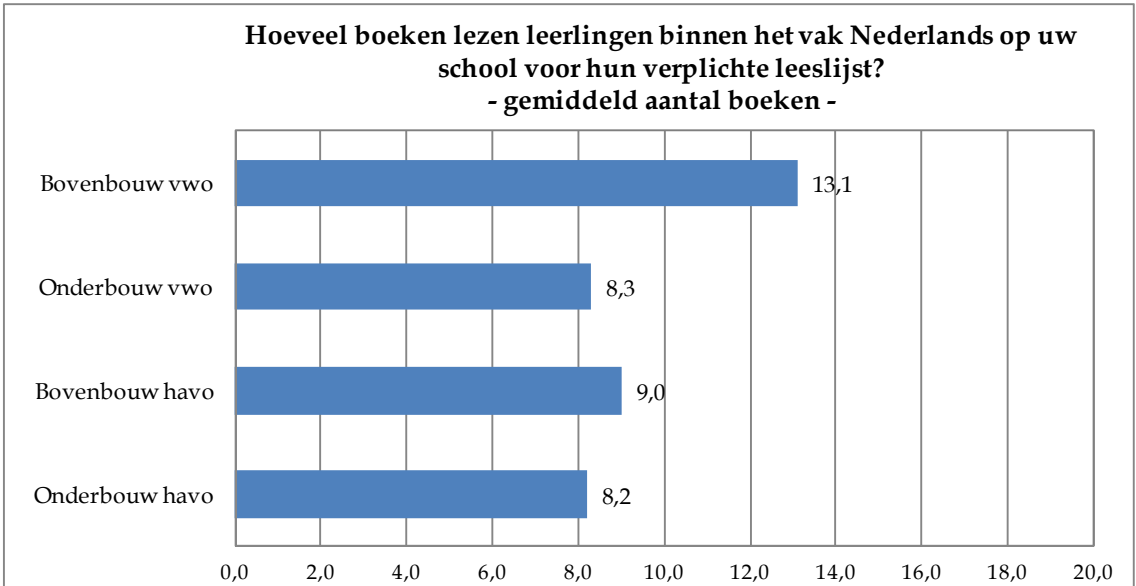
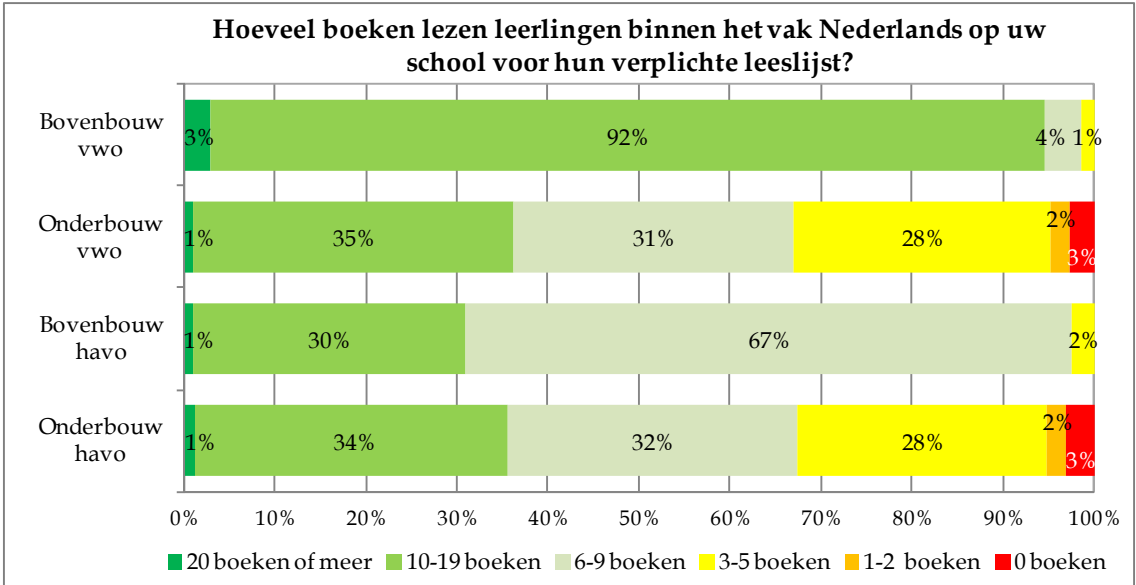
Ruim een derde (35%) van de docenten geeft tussen de 10 en 19 jaar les in het vak Nederlands op de middelbare school. Het gemiddeld aantal jaar dat docenten lesgeven in het vak Nederlands komt uit op 16,6 jaar.

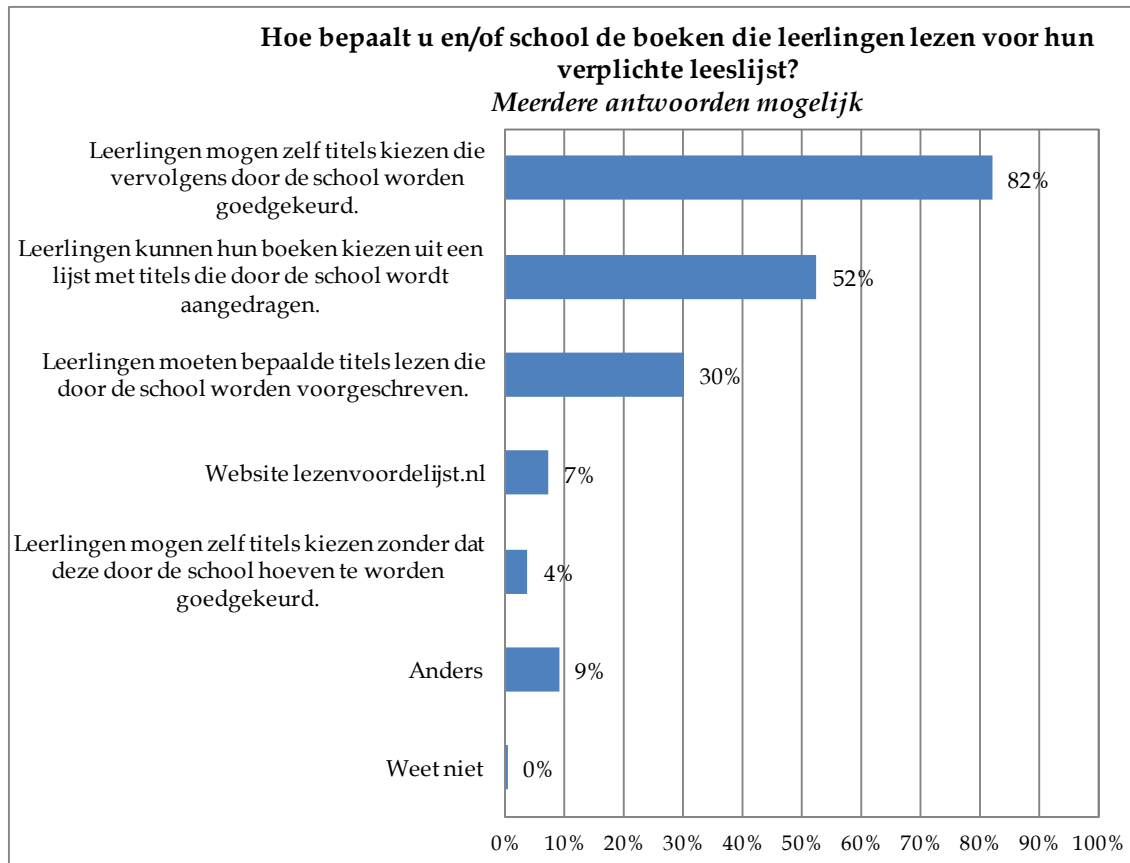
3.2 Inhoud van het literatuuronderwijs

We hebben de docenten een aantal vragen over het literatuuronderwijs voorgelegd. De onderstaande grafiek geeft inzicht in het aantal boeken dat leerlingen binnen het vak Nederlands lezen voor hun verplichte leeslijst. We hebben het aantal boeken door middel van een open vraag in kaart gebracht.

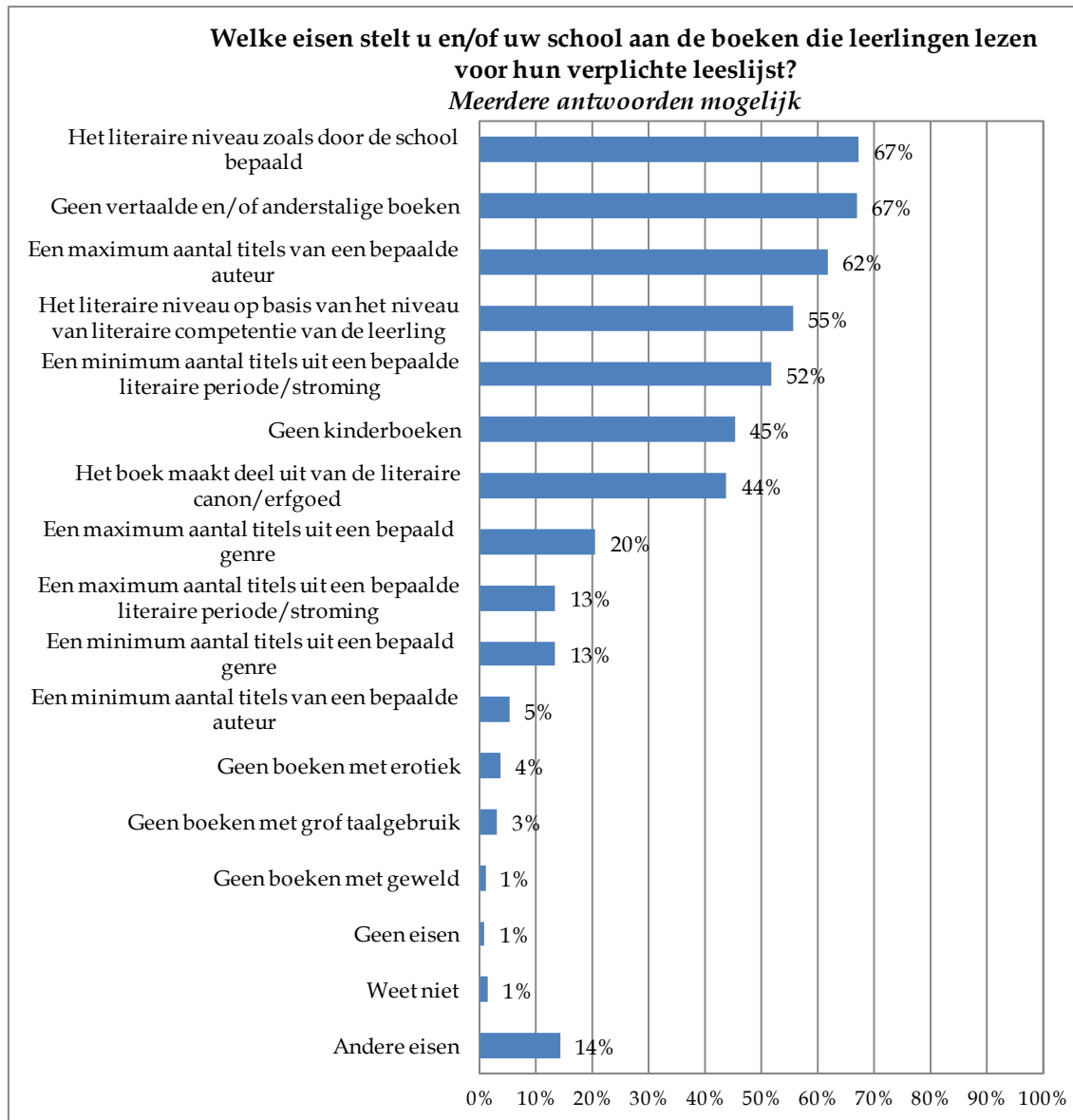
Op een beperkt aantal scholen worden in de onderbouw door leerlingen geen boeken gelezen. De meeste boeken worden gelezen in de bovenbouw van het vwo: 95% van de leerlingen leest 10 boeken of meer. Het gemiddelde in de bovenbouw van het vwo is 13,1 boeken (de landelijke norm is 12). Het gemiddelde in de bovenbouw van de havo is 9,0 boeken (de landelijke norm is 8).

We hebben de docenten drie vragen voorgelegd over de verplichte leeslijst. Bij 82% van de scholen mogen de leerlingen zelf titels kiezen voor de verplichte leeslijst die vervolgens door de school worden goedgekeurd. Op ruim de helft van de scholen kiezen leerlingen hun boeken uit een lijst met titels die door de school worden aangedragen.

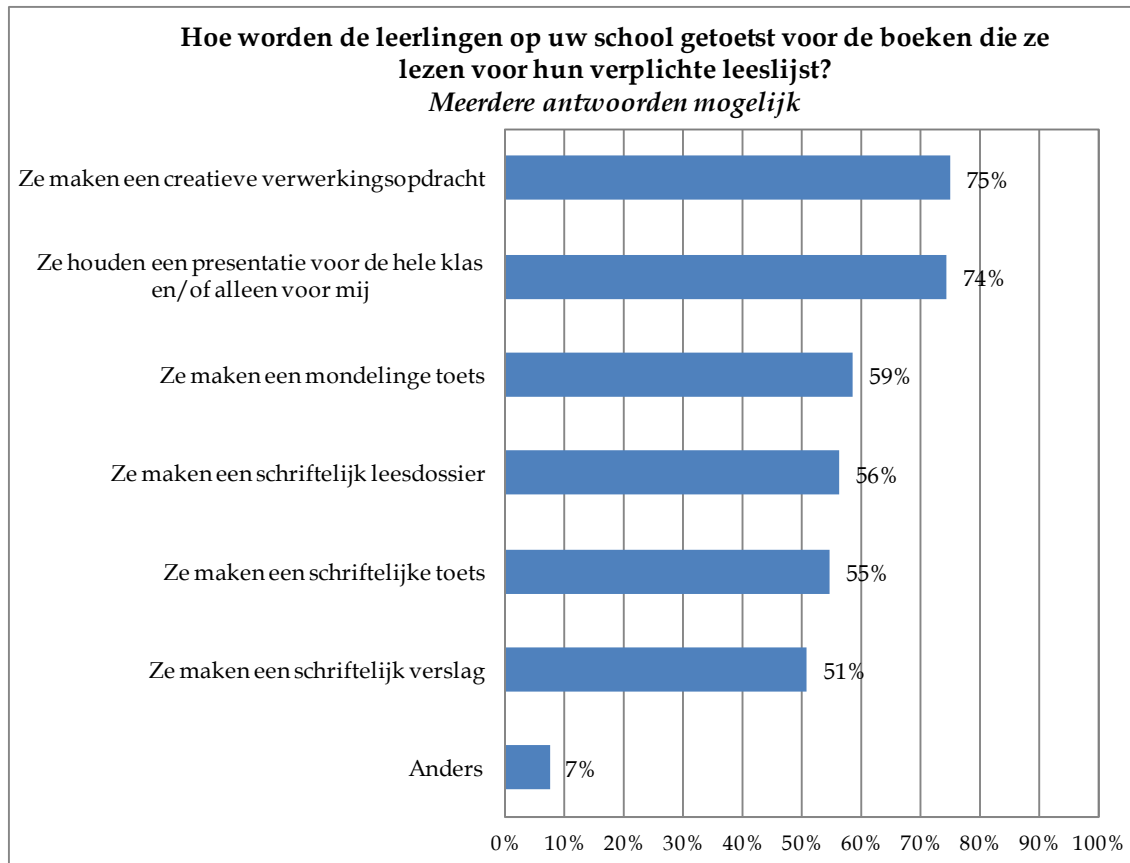
We hebben ook gevraagd welke eisen de docent en/of de school stelt aan de boeken die leerlingen lezen voor hun verplichte leeslijst. De twee belangrijkste eisen (beide eisen worden door 67% van de docenten genoemd) zijn: het literaire niveau zoals door de school bepaald en geen vertaalde of anderstalige boeken. Een zeer klein gedeelte van de scholen (1%) heeft geen eisen.

Verschillen naar groepen:

Docenten die kort lesgeven (1 tot 4 jaar) kiezen vaker voor “het boek maakt deel uit van de literaire canon/erfgoed (82%)

Vervolgens hebben we de docenten gevraagd hoe leerlingen worden getoetst voor de boeken die ze lezen voor hun verplichte leeslijst. Twee antwoorden worden door (circa) driekwart van de docenten genoemd: het maken van een creatieve verwerkingsopdracht en het houden van een presentatie (voor de klas en/of de docent).

Ten slotte hebben we gevraagd wat de drie belangrijkste doelstellingen zijn die de docenten en/of de school nastreeft met het literatuuronderwijs. De docenten hebben een eerste, tweede en derde keuze kunnen maken.¹ Voor elke doelstelling wordt in de onderstaande tabel aangegeven hoe vaak de doelstelling de eerste, tweede of derde keuze was. Vaak genoemde doelstellingen zijn:

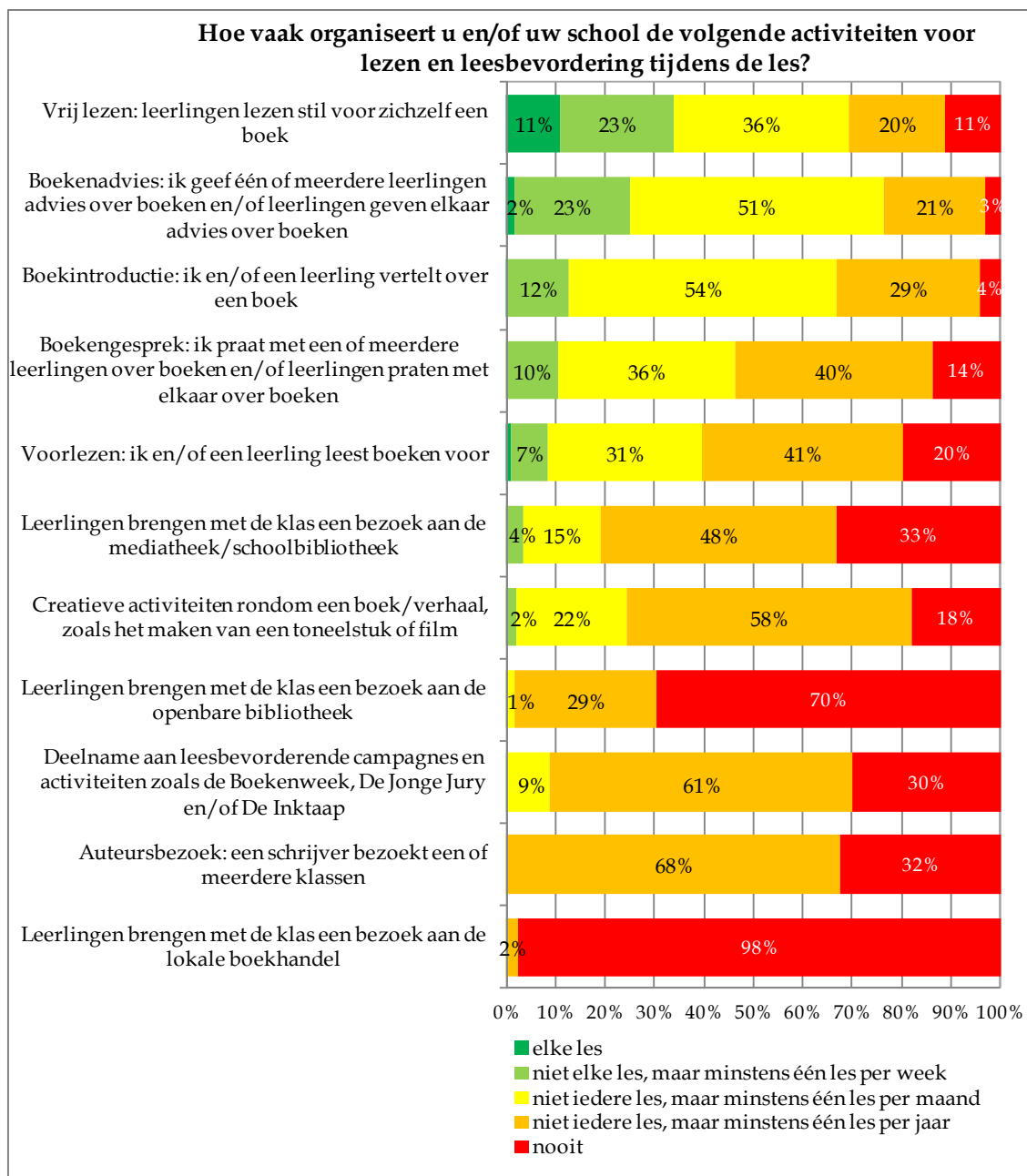
- De literaire ontwikkeling/competentie van leerlingen vergroten (28% als eerste keuze).
- Het leesplezier van leerlingen bevorderen (22% als eerste keuze).

	Eerste keuze	Tweede keuze	Derde keuze	Niet genoemd
De literaire ontwikkeling/competentie van leerlingen vergroten	28%	8%	12%	52%
Het leesplezier van leerlingen bevorderen	22%	13%	12%	54%
De persoonlijke groei van leerlingen (het 'mens worden') vergroten	11%	7%	17%	65%
Leerlingen laten kennismaken met de literaire canon/erfgoed	11%	10%	8%	70%
De leesvaardigheid van leerlingen vergroten	10%	12%	9%	69%
Leerlingen laten kennismaken met verhaaltheorie/-analyse en literaire begrippen	4%	16%	10%	71%
Bijdragen aan het kritisch reflectievermogen van leerlingen	3%	8%	7%	81%
Leerlingen laten kennismaken met verhalen die ver van hun persoonlijke belevingswereld afstaan (en zo hun blikveld verbreden)	3%	5%	6%	86%
Leerlingen laten kennismaken met de literatuurgeschiedenis	3%	8%	10%	80%
Het empathisch vermogen van leerlingen vergroten	2%	4%	2%	92%
Leerlingen het esthetisch genot van taal laten ervaren	1%	1%	2%	95%
De woordenschat van leerlingen vergroten	1%	5%	3%	91%
Leerlingen laten kennismaken met verhalen die dicht bij hun persoonlijke belevingswereld staan	1%	1%	0%	99%
Het lezen van leerlingen in hun vrije tijd bevorderen	0%	2%	2%	95%

¹ Geen enkele docent heeft voor de optie "ik vind het literatuuronderwijs helemaal niet van belang" gekozen. Door afronding kan het zijn dat de percentages niet optellen tot 100%.

3.3 Leesbevordering

We hebben voor een aantal activiteiten die betrekking hebben op leesbevordering gevraagd hoe vaak die worden ondernomen. De meest georganiseerde activiteit is vrij lezen (34% doet dit één keer per week of vaker). Het bezoek aan de boekhandel wordt het minst gedaan.

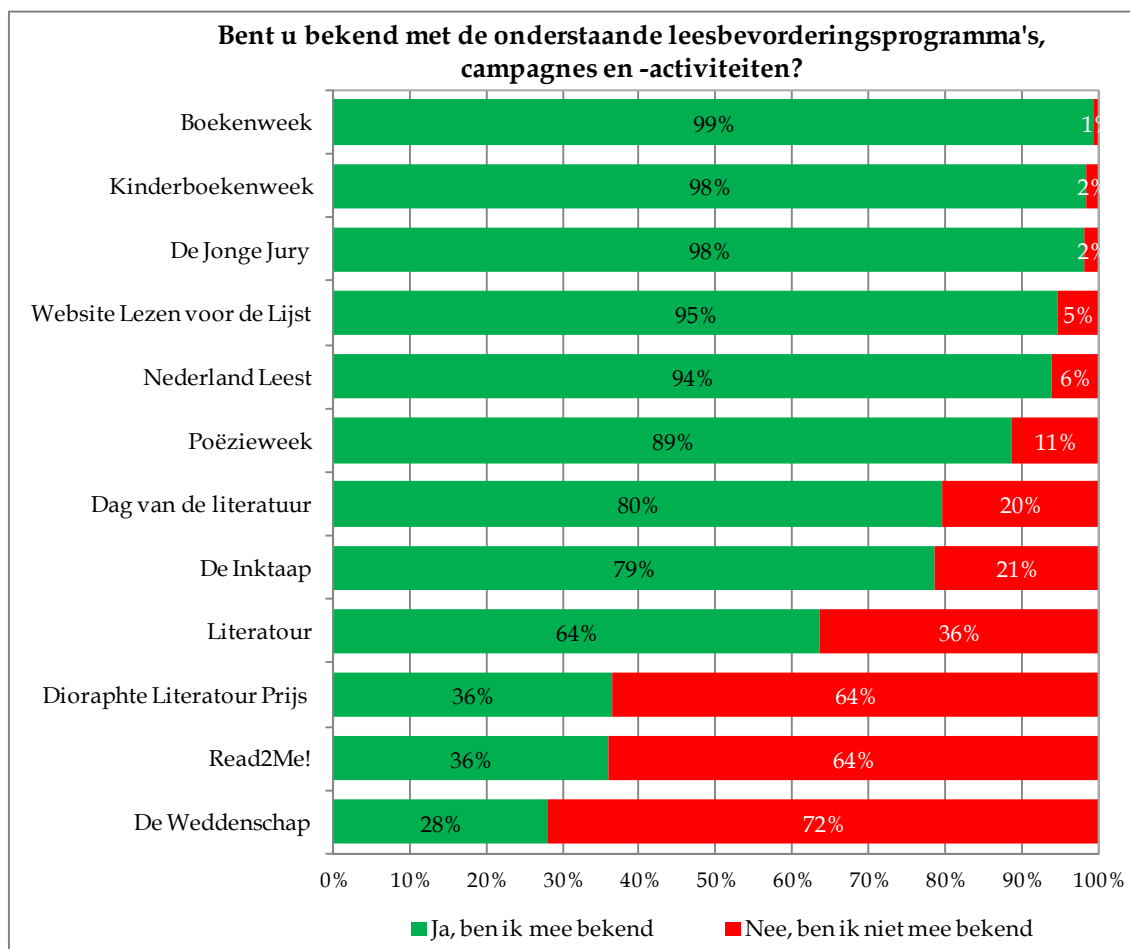

We hebben de docenten gevraagd of ze nog andere (dan de hiervoor vermelde) activiteiten voor lezen en leesbevordering tijdens de lessen organiseren. Van de docenten geeft 39% aan dat dit het geval is. Vaak genoemde activiteiten zijn:

- Activiteit met poëzie.
- Dag van de literatuur.
- Voorleeswedstrijd.

Voor een volledig overzicht van de gegeven antwoorden verwijzen we naar de bijlage (paragraaf 4.2).

We hebben de docenten een aantal leesbevorderingsprogramma's, campagnes en – activiteiten voorgelegd met de vraag welke ze kennen. Vijf van de onderzochte activiteiten zijn bekend bij meer dan 90% van de docenten. Het bekendst is de Boekenweek (bij 99% bekend). Het minst bekend is 'De Weddenschap' (bij 28% bekend).

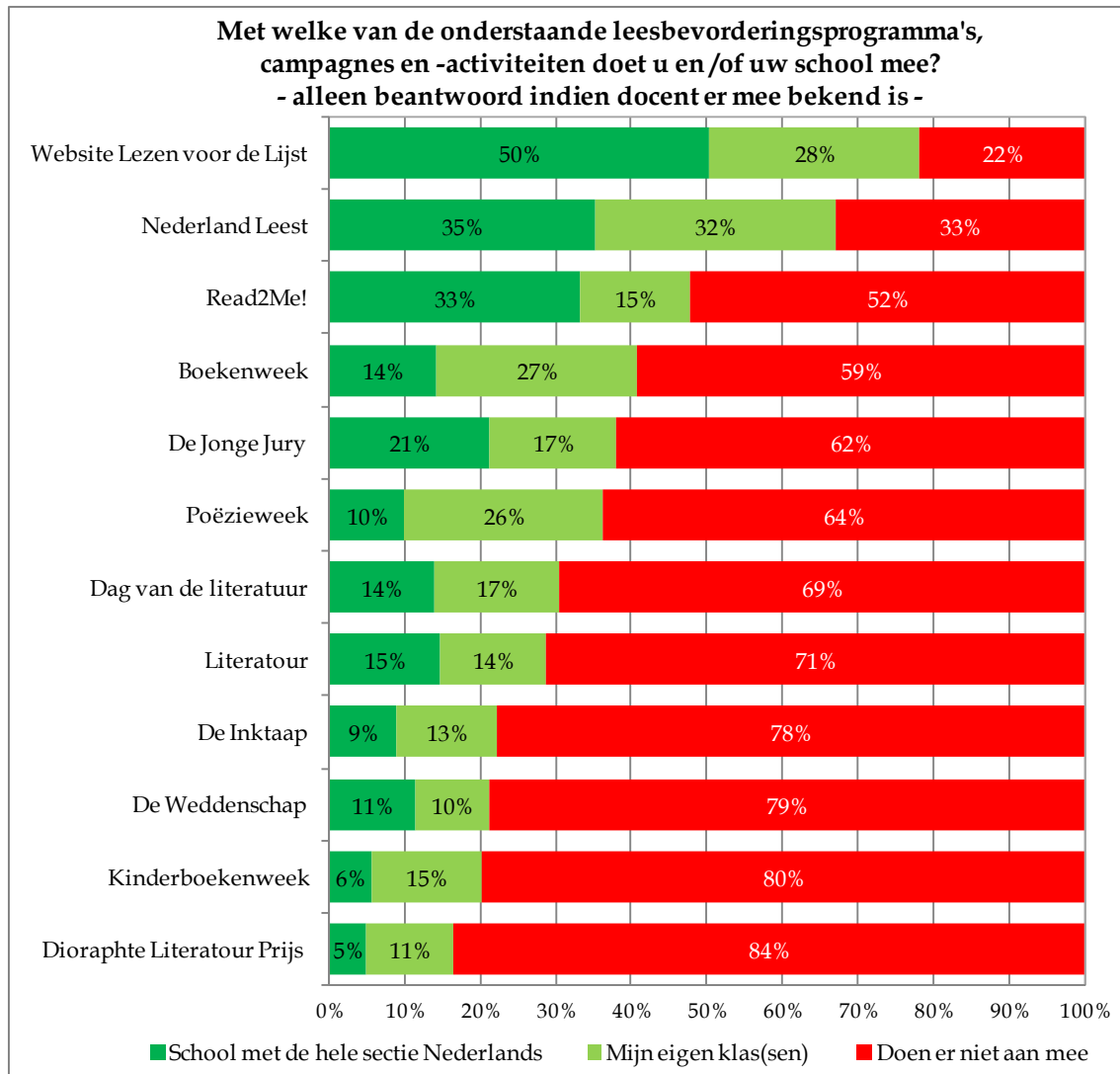

Verschillen naar groepen:

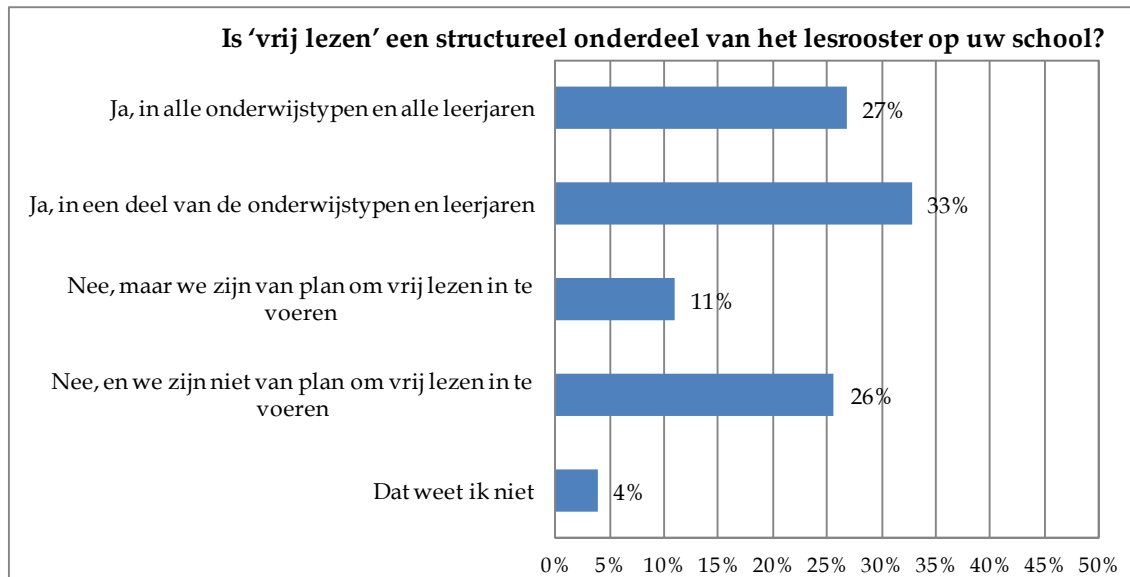
- Docenten die kort lesgeven (1 tot 4 jaar) zijn minder bekend met Nederland Leest (78% is er bekend mee).
- Docenten die jonger dan 30 jaar zijn, zijn minder bekend met De Inktaap (60% is er bekend mee).

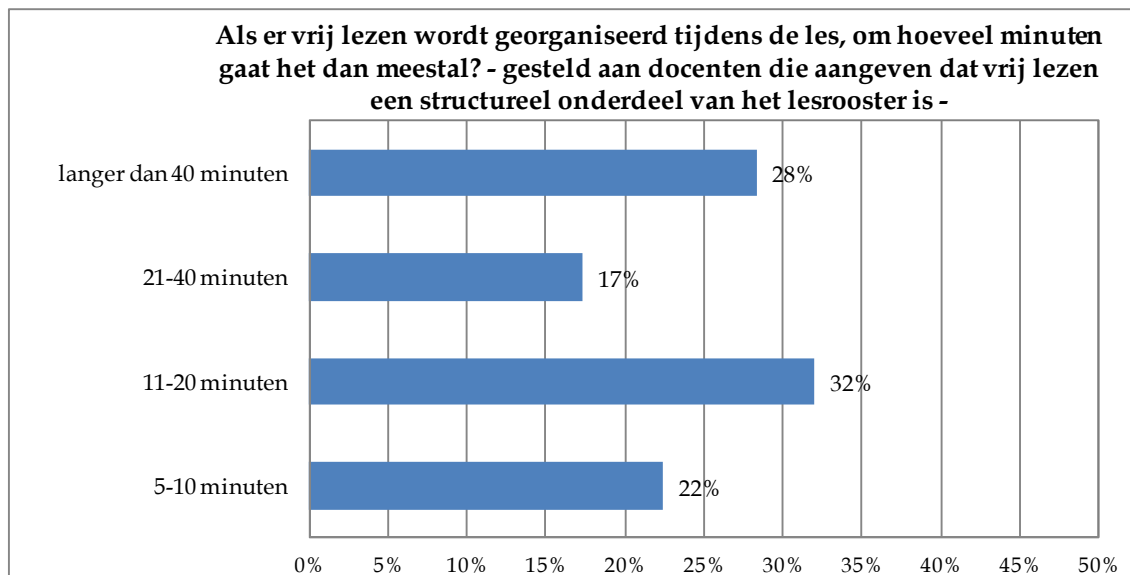
Voor elk van de leesbevorderingsprogramma's, campagnes en – activiteiten waarmee de docenten bekend mee zijn, hebben we gevraagd of hun school of zichzelf er aan mee doen. Het meest wordt er gewerkt met de website 'Lezen voor de lijst'. Het minst wordt er meegedaan met de Dioraphte Literatuur Prijs (voorheen Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs).

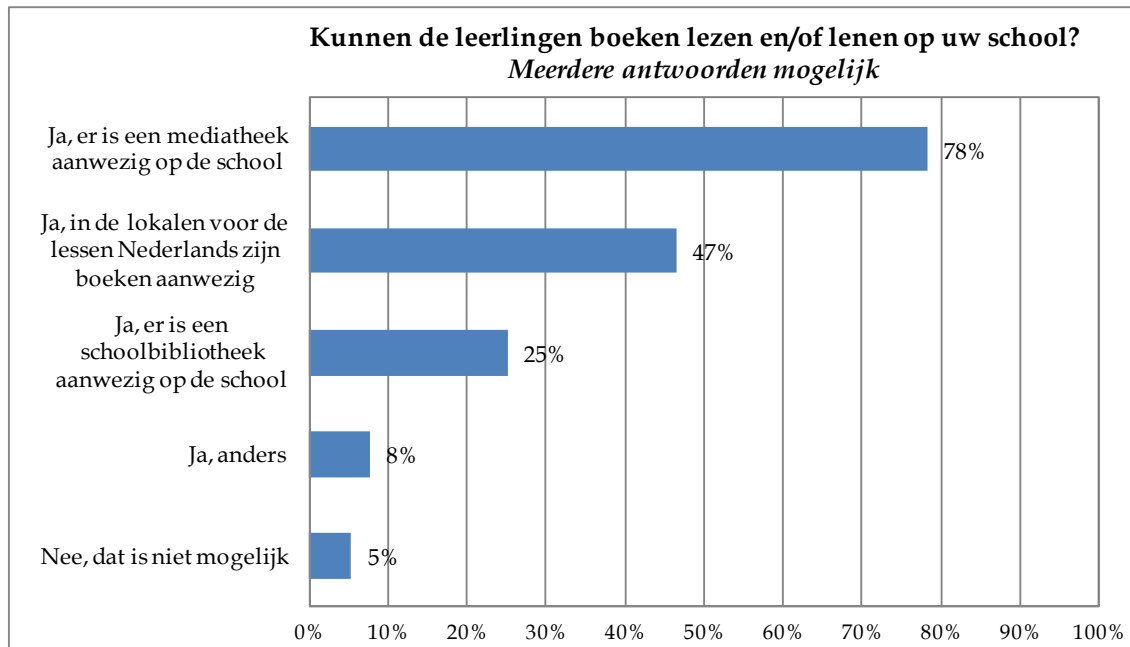
Vrij lezen wil zeggen dat leerlingen tijdens de les stil lezen uit een boek dat ze zelf hebben uitgekozen. Ruim een kwart van de docenten geeft aan dat 'vrij lezen' in alle onderwijstypen en in alle leerjaren een structureel onderdeel van het lesrooster is. Een derde van de docenten geeft aan dat het in een deel van de onderwijstypen en leerjaren het geval is (zie de bijlage voor de gegeven antwoorden.)

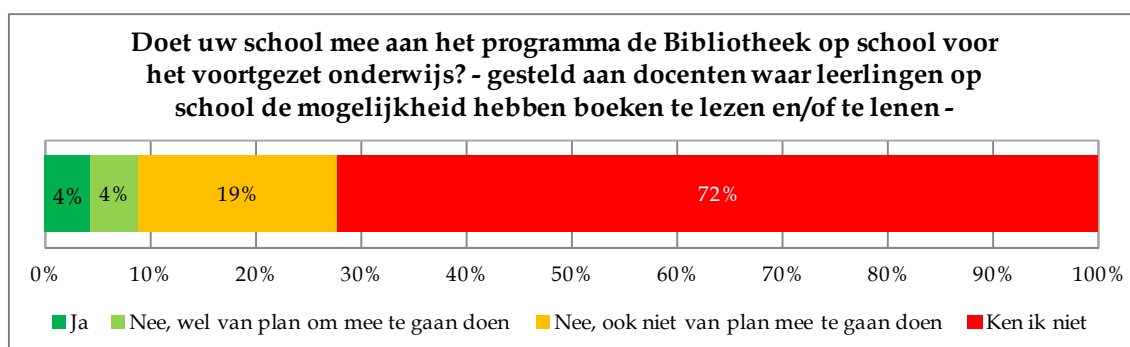
Aan de docenten die vrij lezen tijdens de les organiseren (60%), hebben we (open) gevraagd om hoeveel minuten het dan meestal gaat. Gemiddeld gaat het om 27 minuten.

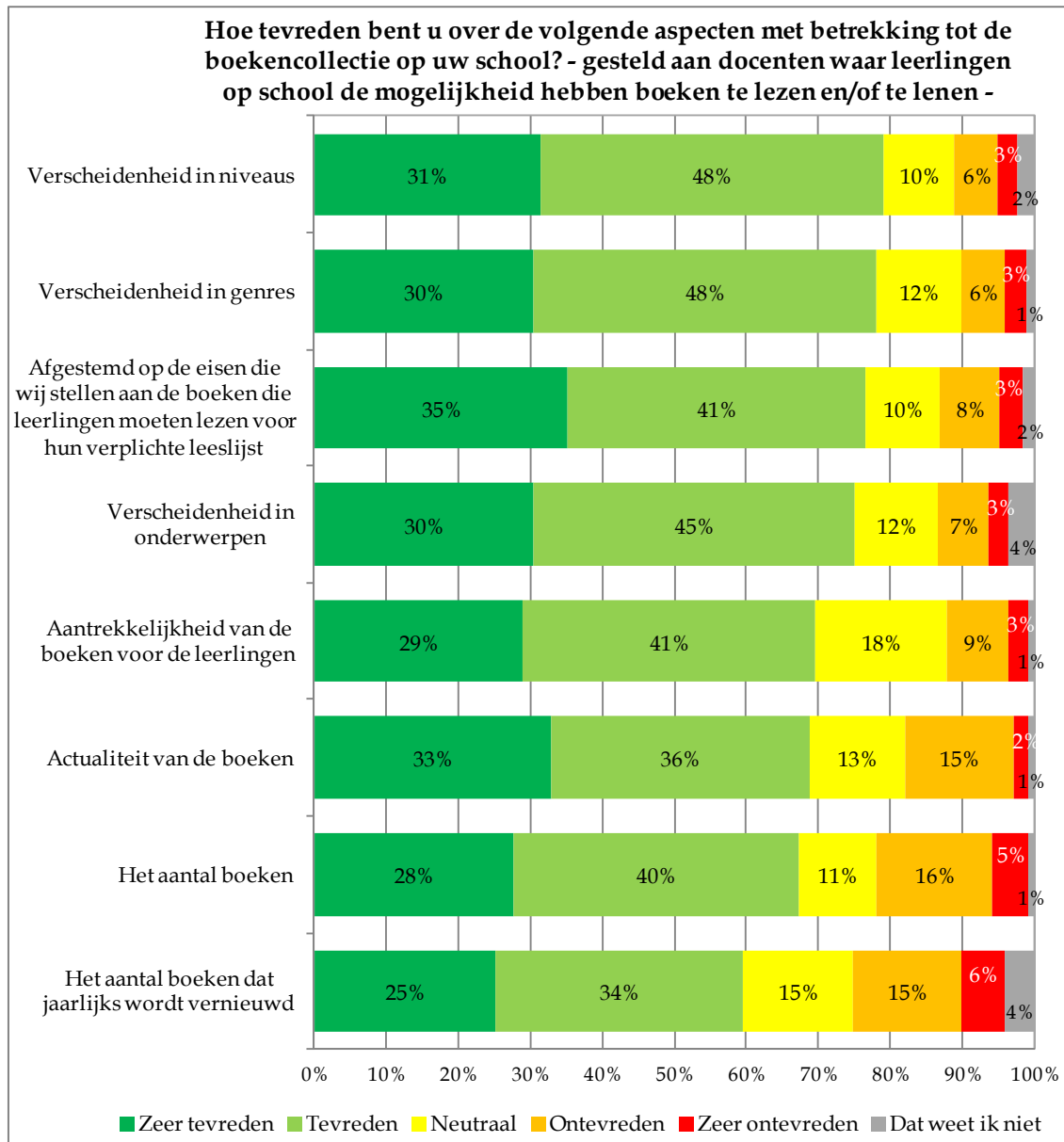
Tenslotte hebben we de docenten enkele vragen gesteld over de (aanwezigheid van de) boekencollectie op school. Ruim driekwart van de docenten (78%) geeft aan dat er een mediatheek aanwezig is op school. Bijna de helft van de docenten (47%) geeft aan dat in de lokalen voor de lessen Nederlands boeken aanwezig zijn. Een klein gedeelte van de docenten (5%) geeft aan dat het niet mogelijk is dat leerlingen boeken lezen en/of lenen op school.

Aan de scholen die leerlingen de mogelijkheid bieden boeken te lezen en/of te lenen (95%) hebben we gevraagd of de school meedoet aan het programma 'de Bibliotheek op school'. Een klein gedeelte van de scholen (4%) doet mee aan het programma of is dat wel van plan (eveneens 4%). Bijna driekwart (72%) kent het programma niet.

Als laatste vraag hebben we aan de docenten gevraagd hoe tevreden ze zijn over de boekencollectie op hun school. Ook deze vraag is alleen voorgelegd aan scholen die leerlingen de mogelijkheid bieden boeken te lezen en/of te lenen (95%). Over alle onderzochte aspecten is meer dan de helft van de docenten (zeer) tevreden. Het meest tevreden zijn de docenten over de verscheidenheid in niveaus en genres.

4 Bijlage

4.1 Responsverantwoording en weging

We hebben een respons gerealiseerd van n=307 docenten Nederlands die lesgeven op de havo, het vwo en/of het gymnasium. Hiervoor zijn er 3.080 uitnodigingen verstuurd (zie de responsverantwoording hieronder).

	Aantal
Uitgenodigd	3.080
Buiten doelgroep (wel gestart met de vragenlijst)	43
Geen reactie	2.730
Netto-respons (docenten Nederlands die lesgeven op de havo, het vwo en/of het gymnasium)	307

De gerealiseerde netto-respons is vergeleken met de populatie voor de kenmerken denominatie en regio. Verschillen van de netto-respons ten opzichte van de populatie werden door middel van een herweging geëlimineerd. De respons op de kenmerken denominatie en regio ziet er als volgt uit:

Kenmerk	Verdeling in de netto-respons n=307	Werkelijke verdeling scholen voortgezet onderwijs in Nederland	Wegingsfactor
Denominatie			
Openbaar	40%	48%	1,2
Protestants	25%	19%	0,8
Rooms Katholiek	23%	18%	0,8
Anders	13%	15%	1,2
Regio			
Noord	38%	38%	1,0
Midden	45%	32%	0,7
Zuid	17%	30%	1,8
<i>Totaal</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	

Om inzicht te geven in de nauwkeurigheidsmarges die op elk steekproefonderzoek van toepassing zijn, is een tabel opgenomen waarin bij verschillende netto-respons-aantallen de bijbehorende nauwkeurigheidsmarges zijn vermeld. Hierbij is uitgegaan van een betrouwbaarheid van de resultaten van 95% (betrouwbaarheid = de mate waarin bij herhaalde meting, dezelfde resultaten

worden verkregen).

Netto-respons	Uitkomst 50%-50%	Uitkomst 75%-25%	Uitkomst 90%-10%
50	13,7%	11,8%	8,2%
100	9,5%	8,2%	5,7%
200	6,5%	5,7%	3,9%
300	5,2%	4,5%	3,1%

Toelichting op de tabel

Bij een netto-respons van n=300 dient er bij een uitkomst van bijvoorbeeld '50% van de docenten is tevreden en 50% van de docenten is niet tevreden' rekening mee te worden gehouden dat de werkelijke percentages zullen liggen tussen 44,8% (50% -/ - 5,2%) en 55,2% (50% + 5,2%).

4.2 Open antwoorden en toelichtingen

Vraag: *Wat is de hoogste opleiding die u heeft afgerond?*

Antwoorδοptie: *Anders, namelijk*

- 2e graads docent Nederlands en Geschiedenis
- Eind fase master
- Havo; ik ben nog bezig met het afronden van mijn hbo bachelor
- Lerarenopleiding 1e graads
- Lerarenopleiding 2e graads bevoegdheid
- M.O.A
- MO A
- Mo A en B en kandidaats na een universitaire opleiding
- Nederlands MO-B
- Post-HBO Nederlands eerste graad
- Tweedegraads
- Tweedegraads docent Nederlands

Vraag: *Hoe bepaalt u en/of uw school de boeken die leerlingen lezen voor hun verplichte leeslijst?*

Antwoorδοptie: *Anders, namelijk*

- Aanbevelingen, eigen keuze met restrictie, verplichte titels/periodes
- Aangedragen lijst, maar eigen keuze mag na overleg
- Alle bovenstaande mogelijkheden komen een keer voor in een jaar
- De leerlingen kiezen zelf hun titels, in overleg met de docent en met ev. Raadpleging van de site lezenvoordelijst.nl
- Dmv projecten zoals inkttaap, jonge jury etc, aangevuld met eigen projecten zoals maatschappelijk/politiek debatteren en lezenvoordelijst.nl
- Docenten raden door middel van leestips boeken aan

- Één keer per jaar krijgen leerlingen een verhalenbundel, door sectie samengesteld, verhalenbundel telt dan ook als een boek
- Eigen keuze plus plicht een nummer van de grote drie plus een naturalist
- Er is een lijst, maar het is voor de leerlingen ook mogelijk om in overleg met de docenten andere titels te kiezen.
- In de onderbouw hebben de leerlingen vrije keus uit alle (jeugd) literatuur
- Keuze uit twee series lijsterboeken per jaar
- Kleurcodering schoolbibliotheek gekoppeld aan leesniveau
- Leerlingen in de bovenbouw moeten meestal hun keuze maken via lezen voor de lijst
- Leerlingen kiezen titels binnen een thema dat per klas verschillend is en driemaandelijks wisselt.
- Leerlingen krijgen een lijst met geschikte boeken, maar zijn vrij in hun keuze
- Leerlingen mogen altijd een boek lezen uit de collectie van de schoolbibliotheek.
- Leerlingen mogen kiezen uit boeken of auteurs van lezen voor de lijst
- Moeten 5 boeken lezen die gekozen moeten worden uit een lijst verplichte auteurs, titel daarbinnen vrij.
- Nederlands auteurs en volgens de lees niveaus van lezen voor de lijst
- Nederlandse/vlaamse auteurs, geen thrillers, verder lezen voor de lijst
- Op basis van de leesniveaus van theo witte; als de boeken een bepaald niveau hebben is het goed
- Sommige titels schrijven wij voor (bijvoorbeeld historische werken)
- Soms kiezen uit een lijst, soms vrij kiezen
- Veel tips van elkaar en van mij
- Vrije keus in overleg c-boek en een verplicht klassikaal boek
- We maken gebruik van de niveaus van lezen voor de lijst
- Wij hebben een lijst, maar Iln mogen ook eigen titels voordragen

Vraag: *Welke eisen stelt u en/of uw school aan de boeken die leerlingen lezen voor hun verplichte leeslijst?*

Antwoordoptie: *Anders, namelijk*

- 1 van de grote 3 (Hermans, Reve en Mulisch)
- Aan het einde van het examenjaar moeten leerlingen N3 of N4 hebben volgens de Theo Witte-methode
- Bepaalde titels uit een bepaalde periode
- Boek moet staan op www.lezenvoordelijst.nl (bovenbouw havo/vwo)
- Dat het boek op lezenvoordelijst.nl staat (met hier en daar een uitzondering)
- De eisen tussen onderbouw en bovenbouw verschillen sterk, de aanvinklijst maakt geen verschil tussen onder- en bovenbouw
- Dit geldt vooral voor bovenbouw
- Eisen in de onderbouw zijn anders dan in de bovenbouw
- Eisen onderbouw en bovenbouw zijn verschillend, geen eenduidig antwoord te geven
- Er is verschil tussen havo en vwo
- Er moet een logische lijn en variatie in de boekenlijst zitten.
- Geen boekenweekgeschenken, geen YA, geen thrillers

- Geen literaire thrillers
- Geen thrillers
- Gemiddeld iig genoeg niveau, dus een literaire thriller mag, maar dan moet er ook een klassieker op de lijst
- Het boek moet de leerling aanspreken. Belangrijkste argument!
- Het niveau is bepaald door Lezen voor de lijst of door ons
- Het startniveau bepaalt de leerling door de test op Lezen voor de lijst. Vervolgens moet hij in de bovenbouw havo 1 en op het vwo 2 levels verder komen.
- In bovenbouw geen vertaalde titels
- In de bb geen vertaalde en/of anderstalige boeken
- Jeugdliteratuur en heel soms een goed kinderboek voor 1 vwo leerlingen
- Keuze min 3 titels moderne lijst op basis van selectie Wim Brands(Boeken Vpro)
- Klas 1 en 2 mogen nog wel vertaald werk lezen
- Leesniveau aangegeven door externe deskundigen
- Literair niveau volgens ERK, wettelijke eisen zoals voor 1880
- Maximaal 2 literaire thrillers
- Minimaal leesniveau C
- Niveau volgens lezenvoordelijst
- Non-fictie, graphic novels zijn ook toegestaan; alles in 't teken van het stimuleren van leesplezier
- Onderbouw jeugdliteratuur
- Onderbouw mag nog wel vertaald en deels jeugdliteratuur lezen
- Onderbouw minimaal C-niveau; bovenbouw groei naar hoger niveau (Witte)
- Onderbouw wordt door docent bepaald - bovenbouw met niveau 4-6
- Op basis van codes vanuit bibliotheek (C-boeken voor klas 1 en klas 2, vanaf klas 3 D-boeken)
- Passend bij christelijke identiteit van de school (zoveel mogelijk)
- Passend bij identiteit
- Poezie ook!
- Soms afhankelijk van de opdracht.
- Staan in mediatheek en zijn door docenten Nederlands gekozen
- Titels moeten passen binnen een onderzoeksvraag (bij het mondeling examen literatuur)
- Totaal aantal punten behalen
- Volgens de exameneisen
- Voor onderbouw gelden andere eisen, mogen boeken wel vertaald zijn. In bovenbouw niet.
- Wat een leerling graag wil lezen, in overleg, binnen de oorspronkelijk Nederlandse literatuur

Vraag: Hoe worden de leerlingen op uw school getoetst voor de boeken die ze lezen voor hun verplichte leeslijst?

Antwoordoptie: Anders, namelijk

- Boekententamen dat zwaar meeteelt als schoolexamen
- Boekentrailer
- Bovenbouw alleen een leesverslag en mondeling
- Debatteren, bloggen, deelname projecten zoals inktaap, recenseren
- Digitaal leesdossier

- Een mondeling tentamen 30 min en twee maal een recensie schrijven
- Houden ook 'n boekenpitch
- In 5vwo schrijven van een recensie; in 6vwo groepspresentatie lijst van 30 minuten
- Leeskringgesprek
- Mondeling plus artikel hap,snap snack herman franke toepassen plus literomartikelen
- Mondeling verslag
- Mondeling voor een cijfer
- Onderbouw en bovenbouw verschillend
- Presenteren in groepjes
- Recensie schrijven
- Veel verschillende verwerkingsvormen: mc-toets, presentatie, verslag, creatieve opdracht
- Voor-eindexamenklas groepsmondeling/ eindexamenklas individ.mondeling
- Ze discussieren erover
- Ze houden een blog bij van hun leeservaringen en -ontwikkeling waar meningsvorming en een creatieve verwerkingsopdracht deel van uitmaken.
- Ze houden een presentatie in kleine groepen
- Ze maken een digitaal literatuurportfolio
- Ze maken een mindmap
- Ze moeten uittreksels verzamelen in hun leesdossier
- Ze schrijven recensies in het schoolexamen

Vraag: Organiseert u en/of uw school nog andere activiteiten voor lezen en leesbevordering tijde de lessen?

- 1 x per jaar klassikaal hetzelfde boek lezen en daarna creatieve opdracht
- 3 literaire dagen
- Apart leesuur in leerjaar 1
- Bezoek 'literair café' in helmond voor w4
- Bezoek dag van de literatuur
- Bezoek dag van de literatuur, soms letterkundig museum in den haag
- Bezoek letterkundig museum den haag 5 vwo
- Bezoek uitgeverij
- Bezoek van auteur aan de school
- Bioscoopbezoek
- Boekenweek live
- Brugklasvoorleeswedstrijd en jong jury
- Collega's doen soms andere dingen
- Dag van de literatuur
- Dag van de literatuur
- Dag van de literatuur
- Dag van de literatuur/ verfilmde literatuur
- De leerlingen lezen per vak een kwartier per week.
- De uren die in de onderbouw uitvallen, worden als 'waarneemuur' weggezet en in dat uur neemt een collega de 'boekenkar' mee. Leerlingen gaan dan lezen in dat uur (in de praktijk wordt dit niet door iedere collega toegepast, helaas)

- Deelname aan dag v/d literatuur
- Deelname aan dag van de literatuur in rotterdam, uitnodigen van een dichter op school, poëzieprojecten, deelname aan literatour
- Deelname nederland leest
- Deelname read2me en komend schooljaar schrijversbezoek
- Diverse
- Drie keer per week een kwartier stil lezen tijdens keuze studieuren.
- Een boekenclub waar leerlingen voor kunnen intekenen
- Een filmfestival met zelfgemaakte films nav een gelezen boek
- Een poëzieproject
- Elke les (dus niet alleen bij nederlands) begint in klas 1 t/m 3 met vijf minuten stillezen
- Elke les een leesstart van 10 minuten
- Facebookpagina met adviezen van docenten en van leerlingen
- Film maken over literaire plek
- Films laten zien van literaire werken
- Geïntegreerd literatuuronderwijs: samenwerking met mvt
- Het vak nederlands vanuit de literatuur
- Het verfilmen van een werk uit de literatuurgeschiedenis
- Hoorcolleges literatuurgeschiedenis
- In combinatie met ckv een verfilm boek bekijken.
- In de laagste klassen is lezen een vast onderdeel in het lesprogramma
- In samenwerking met ckv bezoeken van auteur/dichter op school
- Incidenteel "boekenmarkt", poëziemarkt"
- Inktaap
- Ism bibliotheek b-slash project
- Ja deelnemen aan nederland leest live, leesniveaus volgens witte voor de bovenbouw, werken met leesdok in de onderbouw
- Jaarlijkse jeugdboekendag voor klas 1 en 2
- Jaarlijkse poëzieavond
- Je er zijn twee leescoaches die zich bezighouden met het bevorderen van de zakelijk leesvaardigheid en er wordt jaarlijks een boekenclub georganiseerd waar leerlingen vier titels gezamenlijk lezen en waar activiteiten omheen worden georganiseerd. Dit gebeurt over de klassen heen, maar r wordt vooral door bovenbouwleerlingen aan meegedaan.
- Jonge jury
- Kinderboekenweekfestival (met bijbehorende schrijfwedstijd en theateruitvoering van de theaterklas
- Kleine projecten rondom een thema of boek
- Lectormand met tijdschriften in ieder lokaal, zodat leerlingen kunnen lezen als ze een paar minuten van de les niets te doen hebben.
- Leerlingen hebben standaard een leesboek bij zich, loze moment in (ook andere) lessen kunnen opgevuld worden met lezen.
- Leerlingen moeten in opvanguren een leesboek bij zich hebben en dan verplicht lezen
- Leescafé, passionate dag van de literatuur
- Leesclub
- Leeskring, boekenclub

- Leesweek, boekenclub met de mvt en andere secties
- Lezingen over literaire onderwerpen (ter introductie op verschillende stijlperiodes), poëzieproject voor klas 6: jazzcombo dat gedichten op muziek brengt
- Literaire week
- Literaire zoektocht door amsterdam/meedoen aan nederland leest/
- Literatoer, dichtersdag
- Literatuuractiviteiten
- Lokale activiteiten zoals een poëzieproject
- Meedoen aan story awards
- Nacht van de poëzie
- Nederland leest, de verbeelding (poëzieproject)
- Onze school houdt zich in de onderbouw vr intensief bezig met poëzie
- Opdracht rond boek bij nederland leest
- Pitch (presentatie)
- Pitch houden voor de klas over gelezen boek
- Poëzie avond
- Poëziedag
- Poëziefestival
- Poëzierevue
- Poëziewedstrijd tgv 4 mei
- Poëzieweek
- Poëzieweek, literaire avond
- Poëziewerkshops
- Pop en poëzie, bezoek aan de oba
- Project poëzie, workshop creatieve schrijfvaardigheid, dag van de nederlandse literatuur rotterdam
- Projecten met school der poëzie, auteurs bezoeken
- Projecten rondom bepaalde boeken
- Rapworkshop
- Read-to-me; poëzie-avond op school
- Read to me (voorleeswedstrijd)
- Read2me
- Read2me
- Rijk lezen, veel teksten uit de actualiteit
- Schrijver in de school
- Schrijver uitnodigen op school
- Schrijverswandeling
- Shock your parents read a book! Schrijvers op school
- Tijdens vervangingsuren wordt er gelezen. Eens in de twee jaar is er een poëziewedstrijd waar ook andere middelbare scholen uit de stad aan meedoen.
- Toneelbezoek van boeken die op de planken worden gebracht
- Toneelgroepen, musicals, poëzierevue
- Verplicht een leesboek mee voor bijv. 'Vrije' tijd na een proefwerk
- Verschillende projecten in samenwerking met de school der poëzie
- Versrevue, de kracht van rotterdam

- Voorleeswedstrijd
- Voorleeswedstrijd
- Voorleeswedstrijd
- Voorleeswedstrijd in de brugklas
- Voorleeswedstrijd onderbouw
- Voorleeswedstrijd voor brugklassen
- Voorleeswedstrijd, gedichtenwedstrijd
- Voorleeswedstrijd, poëzierevue
- Wat ik hiervoor noemde: eigen projecten zoals bloggen (ook met schrijvers/andere scholen), project met boekverfilmingen, eigen boekenkast aangelegd in lokaal
- We gaan met geïnteresseerden naar de dag van de literatuur
- We proberen nu voor elk leerjaar en elk niveau een zgn leesfeestje te organiseren
- Week van de poezie
- Week van de poezie / literaire avond/
- Wellicht volgend jaar de weddenschap voor de mavo en modules korte verhalen lezen
- Woorden van de week, 2x 20 minuten stil lezen per week
- Workshop poezie
- Workshops over helden in films en verhalen en literatuur

Vraag: Vrij lezen wil zeggen dat leerlingen tijdens de les stil lezen uit een boek dat ze zelf hebben uitgekozen. Is 'vrij lezen' een structureel onderdeel van het lesrooster op uw school?

Antwoordoptie: Ja, in een deel van de onderwijstypen en leerjaren, namelijk

- 1-2-3
- 1-4
- 1
- 1 en 2
- 1 en 3
- 1,2,3
- 1,2,3
- 1.2.3
- 4e en 5e klas
- Alle afdelingen, alle klassen
- Alle klassen onderbouw havo en atheneum
- Alle lessen Nederlands
- Bovenbouw havo en vwo
- Brugklas
- Brugklas
- Brugklassen
- Brugklassen en afhankelijk van de docent
- De derde klassen
- De hele onderbouw
- De onderbouw
- De onderbouw
- Een korte periode in de brugklassen (met presentaties afsluiten)

- Eerste leerjaar
- Gymnasium 1,2,3
- H3. Gym1 , gym2, h5
- Havo-vwo 1-2-3, VMBO weet ik niet
- Havo 1 en vwo 1
- Havo 4 en havo 5
- Het mag, maar het is niet verplicht.
- Ik plan het zelf in bij mijn klassen
- In 5vwo en 4havo
- In alle onderbouwklassen Nederlands , volgend jaar ook onderbouw
- In de brugklas structureel, daarna aangepast naar behoefte/noodzaak
- In de eerste klassen (de eerste 5 minuten)
- In de onderbouw
- In de onderbouw bij Nederlands
- In de onderbouw van alle niveaus
- In het daltonuur
- In klas 1 t/m 4
- In mijn eigen klassen
- In waargenomen lessen.
- Klas 1-4
- Klas 1 en 2
- Klas 1 en 2
- Klas 1 en 2 zijn verplicht altijd een leesboek bij zich te hebben.
- Klas 1 tot en met 4
- Klas 1, 2 en 3
- Klas 1, 2 en 3 en in klas 4mavo
- Klas 1,2
- Klas 1,2 en 3 hv vwo
- Klas 3
- Klas 5 en 6
- Lagere klassen 1,2,3
- Leerjaar 1 en 2
- Leerjaar 1 t/m3
- Mavo
- Mavo 2, vwo 2, brugklassen
- Mavo vier, en volgt mij ook in de onderbouw
- Middenbouw
- Mijn eigen klassen met name in 3 vmbo
- O.a. Na een toetsmoment
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw

- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw
- Onderbouw en bepaalde periodes in de bovenbouw
- Onderbouw en bepaalde uren Nederlands bovenbouw
- Onderbouw en deels klas 4, en 5
- Onderbouw en een enkele keer in de bovenbouw
- Onderbouw en gedifferentieerde lessen
- Onderbouw havo-vwo.
- Onderbouw havo en vwo
- Onderbouw havo/vwo
- Onderbouw keuzewerktijd
- Onderbouw mavo, havo, vwo
- Onderbouw over de gehele breedte.
- Onderbouw t/m klas 3 - begin van de les = lezen verplicht
- Onderbouw, tijdens opvanguren
- Onderbouwklassen
- Onderbouwleerlingen moeten een leesboek bij zich hebben voor momenten dat ze klaar zijn met proefwerk/inaluren e.d.
- Sommige docenten, waaronder ikzelf, passen dit toe
- Soms in de onderbouw Havo/VWO
- Tijdens de toetsweek
- Tijdens opvanguren en soms in de les Nederlands
- Verschillend per docent
- Verschilt per docent
- Vmbo
- Vmbo 1-4, hv 1-3
- Vmbo basis en kader
- Vmbo onderbouw
- Vmbo, havo
- VWO Gym
- Zie vorige opmerking: bij zgn 'waarneemuren' (uitval van lessen)

Vraag: *Kunnen de leerlingen boeken lezen en/of lenen op uw school?*

Antwoordoptie: *Ja, anders*

- Boekenkasten ter beschikking op iedere afdeling
- De openbare bibliotheek is inpandig
- De sectie Nederlands heeft boeken

- Docenten lenen hun eigen boeken uit.
- Een 'free library' in de leeshoek van de studieruimte, inclusief kranten- en tijdschrifttafel
- Er is een leeslokaal
- Er is een schoolbibliotheek, maar de collectie is na een verbouwing nog steeds een puinhoop
- Er is een vestiging van de bibliotheek in het gebouw
- Er zijn wel boeken aanwezig, maar niet veel
- Ik heb een groot deel van mijn eigen boeken op school en len die uit
- Ik len ook mijn eigen boeken af en toe uit
- Ik len zelf boeken aan leerlingen
- In een lokaal staan twee boekenkasten met boeken + we hebben een eboekenclub
- In enkele lokalen staan boeken; velen van ons hebben geen vast vaklokaal
- Leerlingen hebben een combipas (schoolpas en bibliotheekpas)
- Leerlingen hebben toegang tot (en lezen in) aangrenzende bibliotheek
- Lenen bij de docent
- Lenen v.d. docent
- Openbare bibliotheek heeft de vestiging in onze school
- Rechtstreeks van de docent gebeurt ook regelmatig
- Speciale mopvangmanden, met genoeg boeken voor een klas
- Voor verschillende leerjaren worden boekenkarren ingezet in bepaalde lessen
- Ze lezen tijdens invalluren uit een boekenbak
- Zonder uitleenregistratie nemen ll. Boeken mee. Die komen terug of niet: prima